

Розроблення технологічних рішень для тривалого або оперативного заміщення (взаємозамінності) сировинних і допоміжних матеріалів, енергетичних ресурсів.

Скорочення потреб у сировині і матеріалах для налаштування і впровадження технологічних процесів.

4. Економія сировини, матеріалів та енергетичних ресурсів у результаті проведення досліджень і розробок в областях їх використання й аналіз формування даних витрат.

Дослідження і використання конструктивних і технологічних властивостей сировини та матеріалів.

Пошук нових і розширення сфери застосування відомих конструктивних і технологічних рішень, придатних для використання первинної і вторинної сировини та матеріалів.

Пошук нових конструктивних і технологічних можливостей взаємозамінності матеріальних ресурсів.

Облік усіх відходів виробництва та використання їх як вторинної сировини.

Застосування показників аналізу й оцінки формування витрат, пов'язаних з придбанням і зберіганням матеріальних ресурсів.

Вищеописаний механізм економного використання матеріальних ресурсів всебічно охоплює основні напрями ефективного споживання сировини й матеріальних ресурсів і враховує можливі заходи для скорочення або обмеження їх витрат. Реально необхідний рівень матеріальних ресурсів і пов'язаних з ними операційних витрат сприятиме залученню у виробництво додаткових матеріальних ресурсів, створюючи тим самим умови для випуску додаткової кількості друкованої продукції.

1. Борманн Д., Воротина Л., Федерманн Р. Менеджмент. Предпринимательская деятельность в рыночной экономике: Пер. с нем. Гамбург. 1992.
2. Грейсон Дж.К., О'Делл К. Американский менеджмент на пороге XXI века: Пер. с англ. М., 1991.
3. Грещак М.Г., Гребешкова О.М., Коцюба О.С. Внутрішній економічний механізм підприємства: Навчальний посібник. К., 2001.
4. Захаров А.Н., Грачев И.И. Снижение материалоемкости производства. М., 1983.
5. Котлер Ф. Основы маркетинга.: Пер. с англ. М., 1992.
6. Макконелл К.Р., Стэнли Л. Брю. Экономикс принципы, проблемы и политика. М., 1992.
7. Самюэльсон А., Нордгауз В. Макроэкономика.: Пер. с англ. К., 1995.

УДК 330.142.2+655

Х.Я. Яремик, Б.В. Никифорок

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглядаються особливості формування інвестиційних ресурсів поліграфічних підприємств, відзначаються переваги та недоліки джерел їх формування. Розкриваються фактори, які необхідно враховувати в процесі визначення структури інвестиційних ресурсів підприємств.

Рассматриваются особенности формирования инвестиционных ресурсов полиграфических предприятий, отмечаются преимущества и недостатки источников их формирования. Раскрываются факторы, которые необходимо учитывать в процессе определения структуры инвестиционных ресурсов предприятий.

Інвестиційна діяльність поліграфічних підприємств вимагає формування необхідних для її здійснення інвестиційних ресурсів. Потреба в них виникає при реалізації інвестиційних проектів створення підприємств, проектів, що передбачають оновлення технічної бази, на стадіях розширення масштабів діяльності, а також для попередження зменшення обсягів випуску продукції і банкрутства.

Формування інвестиційних ресурсів – одне з найважливіших завдань не тільки інвестиційної, але й фінансової стратегії підприємства. Вироблення такої стратегії повинно забезпечити необхідними джерелами і коштами реалізацію інвестиційних проектів, нормальне функціонування підприємств, фінансову стійкість виробничої діяльності на перспективу.

Інвестиційні ресурси – це усі види грошових і інших активів, що залучаються підприємством для інвестування. У процесі реалізації інвестиційної діяльності підприємства важливе значення має аналіз формування фінансових ресурсів, з використанням яких можливе придбання реальних активів. Пошук ефективних джерел і ресурсів фінансування є однією з найважливіших проблем інвестування. Джерела формування інвестиційних ресурсів діляться на власні, позикові і залучені. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [3] визначає такі джерела фінансування інвестицій:

власні фінансові ресурси інвестора (прибуток, амортизація), відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо);
позичкові фінансові кошти інвестора (облігаційні позики, банківські) та бюджетні кредити;

залучені фінансові кошти інвестора (кошти, одержані від продаж) та акцій, пайові й інші внески громадян і юридичних осіб);

бюджетні інвестиційні асигнування;

безплатні та добровільні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян.

Проблеми формування інвестиційних ресурсів підприємства висвітлено в роботах науковців А. Пересади, І. Бланка, В. Шевчука, П. Рогожина, В. Савчука, С. Прилипко, Є. Величко, І. Ліпсіца, В. Косова, В. Бочарова та інших. І. Бланк виділяє в складі позикових джерел такі форми фінансування, як: податковий кредит, інвестиційний лізинг і селенг, а в складі залучених коштів – вклади в статутний капітал зарубіжних і вітчизняних інвесторів [1]. А. Пересада виокремлює зовнішні, внутрішні, вітчизняні і закордонні джерела фінансування, державні субсидії і т. п. [4]. Науковці Г. Бірман, С. Шмідт класифікують можливі джерела коштів для інвестування з позицій суб'єктів інвестиційної діяльності [2].

Однак указані класифікації не в повній мірі визначають можливі інвестиційні джерела і не можуть бути використані в умовах роботи підприємств конкретних галузей. У зв'язку з тим потрібно виявити джерела коштів, які можуть залучатися поліграфічними підприємствами для інвестування.

Основа формування ресурсів інвестиційної діяльності становить капітал підприємства, який є відображенням реально здійснених інвестицій у його майно. Аналіз структури капіталу дозволяє виявити резерви майбутнього інвестування підприємства. У практиці фінансового аналізу поняття “капітал” характеризується таким показником, як загальний капітал – підсумок балансу, який, з одного боку, характеризує загальну суму засобів, що має в своєму розпорядженні підприємство, а з другого, – суму утворення цих засобів. За ознакою власності загальний капітал складається з власного та позикового. На рис. 1, 2 відображено динаміку структури джерел фінансових ресурсів поліграфічних підприємств за 2001–2002 рр.

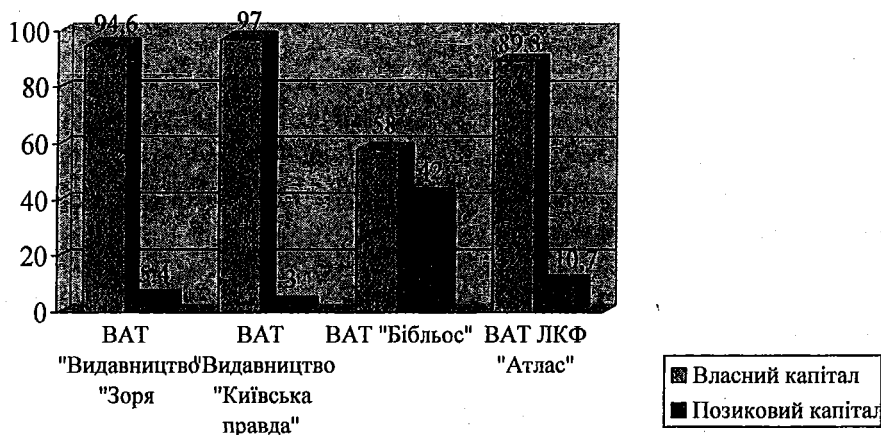

Рис. 1. Динаміка структури джерел фінансових ресурсів підприємств у 2001 р.

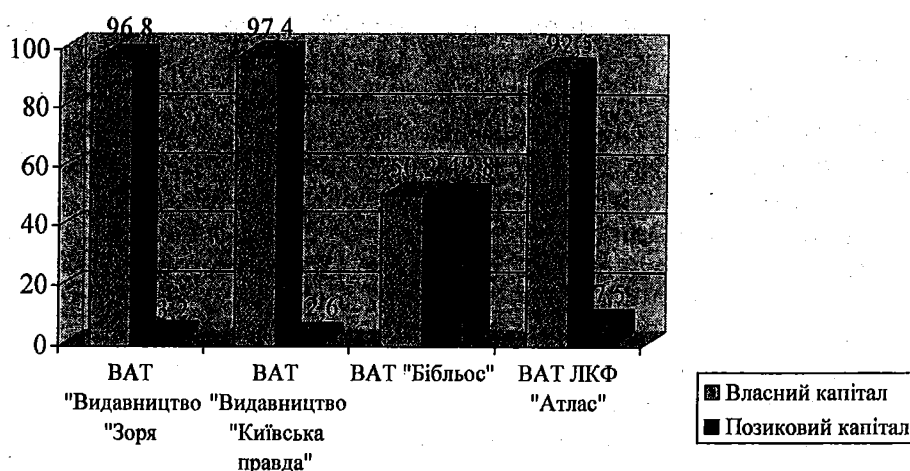

Рис. 2. Динаміка структури джерел фінансових ресурсів підприємств у 2002 р.

Як бачимо, на кінець 2002 р. частка власного капіталу на більшості підприємств є найвагомішою в складі джерел фінансових ресурсів і має тенденцію до зростання. Власний капітал підприємства характеризує дві складові частини: суму прямих інвестицій, одержану за рахунок внесків у статутний і резервний капітал, та чистий прибуток, що може бути реінвестований у діяльність підприємства або розподілений між учасниками й акціонерами.

Якщо детально розглянути динаміку структури власного капіталу підприємств за 2001–2002 рр. (табл. 1), то можна відзначити, що найбільшу частку в його складі займає, в основному, статутний капітал. У ВАТ "Бібльос" власний капітал сформованого здебільшого за рахунок іншого додаткового капіталу та нерозподіленого прибутку.

Таблиця 1

ДИНАМІКА СТРУКТУРИ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ
(у процентах)

Показники	ВАТ							
	"Видавництво "Зоря"		"Видавництво "Київська правда"		"Бібльос"		"ЛКФ "Атлас"	
	2001 р.	2002 р.	2001 р.	2002 р.	2001 р.	2002 р.	2001 р.	2002 р.
Склад власних джерел фінансування:								
статутний капітал	88,0	94,0	99,3	97,5	2,5	3,6	94,8	90,3
інший додатковий капітал		0,5	0,2		70,2	54,0		
резервний капітал				0,02	0,3	0,4		
нерозподілений прибуток	12,0	5,5	0,5	2,5	27,0	42,0	5,2	9,7
Рентабельність власного капіталу	8,4	0,3	3,2	2,0	19,9	12,0	7,2	6,0

До основних власних джерел формування інвестиційних ресурсів відносяться : прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків і інших платежів; амортизаційні відрахування; реінвестований прибуток від реалізації окремих видів основних засобів і частини невикористаних оборотних активів.

Використання власних джерел інвестицій підприємства (у порівнянні із залученими і позиковими) характеризується простотою залучення в інвестиційний процес, високим рівнем віддачі вкладеного капіталу й зменшенням ризику фінансової нестабільності підприємства. Недоліками їх використання є обмежений обсяг залучення, що не дозволяє істотно розширити інвестиційну діяльність підприємства; виключення можливості росту рентабельності власного капіталу шляхом залучення позикового.

Для поліграфічних підприємств характерна неможливість фінансування інвестиційних рішень винятково за рахунок власних коштів. Це обумовлено незначним рівнем їх прибутку порівняно з обсягами інвестицій, необхідними для відновлення технічної бази.

Серед залучених джерел формування інвестиційних ресурсів превалює емісія акцій підприємств. До переваг фінансування з їх використанням відносяться: відсутність потреби в постійних обов'язкових виплатах з прибутку; зміна розміру дивіденду в залежності від фінансових результатів діяльності підприємств. Недоліками цього способу фінансування є те, що випуск акцій не може бути постійним джерелом фінансових ресурсів, поточна ринкова ціна акцій підприємства невисока й необхідні додаткові засоби для закріплення позицій акціонерних товариств на ринку. До форм додаткового залучення капіталу відноситься його поповнення за рахунок внеску сторонніх вітчизняних і закордонних інвесторів, а також цільове інвестування підприємств державними органами і комерційними структурами.

Серед позикових джерел інвестування поліграфічних підприємств важливе значення мають кредити банків. Перевага кредитного методу авансування капітальних вкладень пов'язана зі зворотністю засобів. Разом з тим при використанні позикового капіталу виникають проблеми, викликані: складністю залучення капіталу, оскільки це залежить від рішення кредиторів; нестабільним фінансовим станом більшості підприємств; необхідністю надання гарантій, зокрема страхових компаній, які забезпечують це на платній основі; скороченням норми прибутку активів, через те що прибуток зменшується на суму сплачених відсотків за кредит; зниженням фінансової стійкості підприємств і зростанням на цій основі ризику банкрутства.

Для характеристики ринкової стійкості підприємств в залежності від структури їх фінансових ресурсів можуть використовуватися такі показники (табл. 2):

Таблиця 2

АНАЛІЗ РИНКОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Коефіцієнти	Нормативне значення	БАТ							
		"Видавництво "Зоря"		"Видавництво "Київська правда"		"Бібльос"		"ЛКФ "Атлас"	
		2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Автономії	> 0,5	0,95	0,97	0,97	0,97	0,58	0,5	0,89	0,92
Фінансової залежності	< 2	1,1	1,0	1,0	1,0	1,7	1,9	1,1	1,1
Фінансового ризику	< 0,5	0,1	0,03	0,03	0,02	0,07	0,99	0,12	0,1
Концентрації залученого капіталу	< 0,5	0,05	0,03	0,03	0,03	0,42	0,5	0,1	0,07

Важливе значення для реального інвестування поліграфічних підприємств має лізинг, який являє собою довгострокову оренду машин, устаткування, транспортних засобів і споруд виробничого характеру. Розвиток лізингу, як одного з джерел інвестування, дозволить підприємствам активізувати процеси оновлення устаткування.

На підставі проведеного аналізу можна дійти висновку, що співвідношення власних і позикових засобів обумовлює рівень фінансової стійкості підприємств і рентабельності власного капіталу й фінансового ризику.

Формування інвестиційного капіталу підприємств повинне ґрунтуватися на вивченні структури окремих джерел фінансування в загальному обсязі залучених ресурсів. У процесі визначення структури інвестиційних ресурсів потрібно враховувати, що:

із збільшенням частки позикового капіталу зростає рівень фінансового ризику підприємства і середньозважена вартість капіталу;

залучення позикових ресурсів в оптимальному обсязі забезпечить зростання рентабельності власного капіталу підприємства;

структура інвестиційного капіталу впливає на структуру і показники його фінансового стану.

Оптимізацію структури інвестиційних ресурсів підприємств можливо здійснити за допомогою економетричної моделі, яка дозволить визначити оптимальне значення структури фінансових ресурсів інвестування й рівень фінансового ризику.

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. К., 1995. 2. Бирман Г., Шмидт С. Экономический анализ инвестиционных проектов. М., 1997. 3. Закон України "Про інвестиційну діяльність" №1560 – XII від 18.09.91р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. №47. 4. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. К., 1998.

УДК 339.142:336.743

О.І. Юсипович

**ВПЛИВ ЗМІНИ КУРСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ НА ДИНАМІКУ
ТОВАРООБОРОТУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Досліджується вплив зміни курсу гривні відносно американського долара на динаміку товарообороту торговельного підприємства. Сформовано функціональну залежність між даними показниками. Спрогнозовано зміну товарообороту з врахуванням планового курсу гривні в 2004 році.

Исследуется влияние изменения курса гривны относительно американского доллара на динамику товарооборота торгового предприятия. Сформулирована функциональную зависимость между этими показателями. Рассчитано прогнозное изменение объёма товарооборота с учётом запланированного курса гривны в 2004 году.

Динамічні зміни макроекономічних показників перехідної економіки по-різному впливають на діяльність торговельних підприємств. Відтак виникає потреба дослідити негативний вплив макроекономічного середовища, виявити конкретні фактори, які дестабілізують роботу підприємств торговельної галузі.

До структурних змін в економіці особливо чутливою є грошова сфера. Проведення реформ у народному господарстві тією чи іншою мірою спричиняє коливання курсу національної валюти, що негативно впливає на процес реалізації товарів, розрахунок планових і прогнозних показників товарообороту. При відсутності об'єктивних планових показників господарської діяльності нелегко досягти стабільного розвитку підприємства. Ситуація значно ускладнюється, якщо асортимент сформований виключно з товарів імпортного виробництва.

Вивченням причин і наслідків зміни курсу гривні в Україні протягом останніх років займаються Ю. Василенко, А. Гальчинський, В. Шевчук [1, 2, 3]. Однак слід зазначити, що вчені проводять свої дослідження переважно на рівні макроекономіки. Автор даної статті вважає за потрібне розглянути вплив динаміки курсу національної валюти на товарооборот торговельного підприємства.

Аналіз проведено на основі фактичних даних торговельного підприємства закритого акціонерного товариства «Агроленд», яке реалізує хімічні засоби імпортного виробництва для захисту рослин. Товари на підприємство постачають такі всесвітньовідомі виробники, як Bayer CropScience, Dow AgroSciences, Monsanto, BASF AG. Оплата за поставлені препарати здійснюється в доларах США. Динаміка темпів зростання товарообороту підприємства і курсу гривні відносно американського долара характеризується такими даними (див. таблицю):

Показники	Роки						
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ланцюгові темпи зростання товарообороту	1,02	1,05	1,21	1,70	0,96	0,91	1,03
Курс гривні відносно долара США ¹	1,86	2,45	4,13	5,44	5,37	5,33	5,34

¹ За даними Національного банку України (www.bank.gov.ua).